

Gardno - wieś położona w **województwie zachodniopomorskim**, w **powiecie gryfińskim**, w **g**

minie Gryfino

. Niemiecka nazwa wsi –

Garden

.

Wzmianki o Gardnie znaleziono już w pomorskich dokumentach z 1234 i 1235 roku.

W 1240 roku klasztor cystersów w Kołbaczu otrzymał potwierdzenie posiadania wsi Gardno. W 1242 roku w dokumencie wystawionym na rzecz opactwa w Kołbaczu wymieniono świadka; *Hinricus Sculteus de Gardna*

. W 1535 roku majątek zakonu przeszedł w ręce książęce.

Była to wieś typowo chłopska. Do wojny trzydziestoletniej było tu 15 dużych gospodarstw. Według zapisów z 1698 r. wieś miała 54 łany ziemi. W 1700 r. było tu jedno duże gospodarstwo i dwa zagrodnicze.

W 1782 r. we wsi były gospodarstwa chłopskie, 6 zagrodniczych, kuźnia i szkoła.

20 sierpnia 1811 roku Ernst Gottlieb Ratt z Radziszewa podpisał umowę wieczystej dzierżawy na Gardno, a od 1818 roku został jego właścicielem. On zbudował tutaj folwark. W 1822 roku pani Ratt zostaje wdową. Friedrich August Kögel zostaje jej drugim mężem. W tym czasie poza majątkiem we wsi było 10 budynków mieszkalnych i 63 mieszkańców.

W 1859 roku właścicielem majątku zostaje zięć pani Ratt – kapitan Jonas. W 1867 roku została wybudowana cukrownia, której właścicielami byli Jonas i Liegner. Majątek Jonasa w 1870 roku obejmował 606,50 ha gruntów. Od 1910 roku majątkiem rządzi królewski radca ekonomiczny Kurt Beelitz a majątek liczył 626,48 ha gruntów. W 1928 roku właścicielem majątku jest Dr Jur. Gerhard Beelitz a dobra obejmowały 625 ha gruntów. On też był właścicielem cegielni, która specjalizowała się w produkcji dachówek.

W 1939r. na 293 mieszkańców, 202 pracowało w rolnictwie, 44 w przemyśle i rzemiośle a 5 w handlu i transporcie. We wsi było 6 gospodarstw 0,5-5 ha, jedno gospodarstwo od 5 – 10 ha, 2 gospodarstwa od 10 - 20 hektarów, 4 od 20 - 100 ha oraz majątek z 567 hektarami.

Wieś podzielona była na część dworską, gospodarzy i robotników najmujących się do pracy. Ci ostatni chociaż mieli pracę, to nie zarabiali dużo. Nie narzekali jednak, bo nie musieli płacić za czynsz, dodatkowo dostawali za darmo mleko, mięso, węgiel, drewno na opał. Za światło płaciło się niewiele. Wodę brało się z ogólnodostępnych studni, których na wsi było kilka. Gospodarze mieli własne studnie.

Przed 1939 rokiem we wsi była piekarnia wraz ze sklepem, gospoda, szewc, krawiec. W piekarni można było upiec zrobiony przez siebie chleb i bułki. Rzeźnik mieszkał przy obecnej ulicy Żeliszawieckiej, kiedy zaginał, to 2 razy w tygodniu przyjeżdżał rzeźnik z Wełtynia. Przy gospodzie była również stacja benzynowa. Był cmentarz i boisko sportowe.

W sierpniu 1939 roku mężczyźni z Gardna zostali wcieleni do wojska, a we wrześniu zjawili się pierwsi jeńcy - polscy żołnierze przydzieleni do przymusowej pracy w majątku. W nocy zamykano ich na klucz, w dzień mieli swobodę ruchu. Niektórzy z nich doczekali końca wojny w Gardnie.

Kiedy zbliżał się front w styczniu 1945 roku niemieccy mieszkańcy postanowili opuścić Gardno.

Najpierw uciekały kobiety z dziećmi wraz z tym, co udało się unieść ze sobą. Część lżejszych rzeczy oraz małe dzieci i starców umieszczono na wozach konnych.

Mężczyźni szli cztery tygodnie po kobietach. Mieli za zadanie zabrać inwentarz, konie, krowy, to, co żywe. Mebli zabroniono im brać. Wszystkie zostały, ale nie posłużyły już nikomu innemu. W wyniku toczących się walk wszystko uległo zniszczeniu. Wielu Niemców ukryło cenne przedmioty licząc, że kiedyś do swoich domów powrócą. Nowi mieszkańcy po osiedleniu się w domach ponemieckich próbowali doszukiwać się takich skrytek i czasami je znajdowali. Ale większość jeszcze jest nie odnalezionych.

{gallery}Gardnostare{/gallery}

Zdjęcia przysłane przez byłego mieszkańca Gardna, Wolfganga Giese.

{gallery}WolfgangGiese{/gallery}

Po wojnie przez dwa lata stacjonowało i gospodarowało tu wojsko radzieckie. Po ich odejściu zamieszkali tu Natalia i Euzebiusz Krawczyński. Pan Krawczyński pilnował dawnego majątku niemieckiego, na terenie którego powstał PGR.

W 1947 pojawili się pierwsi osadnicy. Byli to Anna i Tomasz Romanowiczowie, Karolina i Jan Narożańscy, Józefa i Józef Kupniccy, Justyna i Jan Narożańscy, Stefania i Piotr Kryszałowiczowie. Przybyli tu z Horodnicy na Ukrainie. Zamieszkali w najmniej zniszczonych domach. Po wojnie pozostało w Gardnie 15 domów, w których można było zamieszkać. W niektórych brakowało drzwi, okien, podłóg.

Zdjęcia ocalałych domów w 2011 r.

{gallery}Gardnopowojenne{/gallery}

W latach 50. było 9 gospodarstw indywidualnych powyżej 5 hektarów i 3 gospodarstwa do 3 hektarów ziemi.

W 1947 r. na terenie dawnego majątku utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne. Kierownikiem został pan Józef Wronkowski. W budynku pałacu mieściły się biura, przedszkole, szkoła, biblioteka, oraz mieszkania pracownicze. W 1954 r. rozpoczęto budowę sześciu domów dwurodzinnych dla pracowników PGR-u. W 1963 roku rozpoczęto budowę dwóch bloków przy ulicy Niepodległości 4 i 6. Bloki przy ulicy Żeliszawieckiej rozpoczęto budować w 1968 r. W 1972 r. oddano do użytku 5 piętrowych bloków ośmiorodzinnych nazywanych "ośmiorakami". W latach 1978-79 oddano do użytku 4 bloki szesnastorodzinne, w 1984 – 4 bloki dwunastorodzinne a w 1986 – 2 bloki dwunastorodzinne. W 1975 r. powstało osiedle domków jednorodzinnych tzw. „baciówki”. Budynek pałacu został rozebrany w 1969 r.

{gallery}Gardnopgr{/gallery}

{gallery}GardnoPowojenne{/gallery}

W 1973 r. powstał Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych z siedzibą w Drzeninie a od 1981 r. w Gardnie. Kombinat zarządzał zakładami rolnymi w Gardnie, Drzeninie, Wysokiej Gryfińskiej, Sobiemyślu, Dołgich i Wirowie. Kombinatem kierowali: Bolesław Kwaśnik, Stanisław Hlebowicz 1976-78, Władysław Pichan, Jan Wojtalak, Bronisław Horuk, zarządca Czesław Kołodziejczyk.

Na poniższych zdjęciach można zobaczyć, w których miejscowości znajdowały się Zakłady Rolne wchodzące w skład Kombinatu.

{gallery}Gardnomalunek{/gallery}

Kombinat wybudował dla swoich pracowników Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Żabnicy (Dębce) oraz Ośrodek Wypoczynkowy w Szklarskiej Porębie.

Kulig zorganizowany przez KPGR Gardno.

{gallery}kulig{/gallery}

W 1983 r. powstał Ludowy Klub Sportowy Grot Gardno. Założycielami byli Stanisław Bździuch i Stanisław Siwiec. Pierwsze mecze odbywały się na łące dla bydła przy suszarni. Dzięki panu Bogusławowi Trzcińskiemu, który był prezesem Grota Gardno w latach 1983 – 1991, wybudowano istniejące do dziś boisko.

Sołtysi Gardna:

- Jan Narożański
- Karol Polowy
- Andrzej Narożański
- Wiesław Matysiak
- Ryszard Dankowski
- Eugeniusz Jastrzębski
- Julian Hacia (2003-2007)
- Tadeusz Feller (od 2007 r.)

Radni z Gardna w Radzie Miejskiej w Gryfinie:

- Stanisław Paclawski (1990-1994) - Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej
- Edward Szczepanik (1990-1994)
- Ryszard Dankowski (1994-1998)
- Krzysztof Podkowa (1994-1998)
- Jacek Małecki (1990-1998) od 19 września 1991 r. w Zarządzie Miasta i Gminy Gryfino oraz zastępca Burmistrza
- Tomasz Namieciński (od 2006) w latach 2014-2018 - Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej

W lutym 2008 r. rozpoczęto roboty na budowie drogi ekspresowej S3. 26 maja 2010 r. został udostępniony do ruchu publicznego odcinek drogi S3 od węzła "Klucz" do węzła "Pyrzyce". W Gardnie znajduje się węzeł "Gryfino". Na wschód od Gardna, przy drodze ekspresowej S3 i drodze wojewódzkiej nr 120 utworzono podstrefę **Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej**.

Budowa dróg w podstrefie **Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej**.

{gallery}Strefa{/gallery}

Pod koniec października 2011r. zbudowano dwa place zabaw dla dzieci.

{gallery}Gardnoplac zabaw{/gallery}

W listopadzie zmieniono nawierzchnię drogi łączącej ulicę Krótką z Żeliszawiecką

{gallery}Droga{/gallery}

14 i 21 kwietnia 2012 r. mieszkańcy Gardna uporządkowali teren na rondzie

{gallery}Rondo{/gallery}

15 lipca 2012 r. zakończono budowę przystanku PKS niedaleko ronda.

16 września 2012 r. Otwarcie Regionalnego Parku Przemysłowego z udziałem wicepremiera Waldemara Pawlaka

22 września 2012 r. odbyło się coroczne Święto Pieczonego Ziemniaka.

{gallery}12PieczoneyZiemniak{/gallery}

19 października 2012 r. Dzień Seniora.

{gallery}12DzienSeniora{/gallery}

14 października 2012 r. Budowa chodnika przy ulicy Pyrzyckiej.

{gallery}Chodnik2012{/gallery}

29 czerwca 2013 r. Festyn "Pobaw się ze mną" połączony z 30-leciem działalności klubu sportowego LKS Grot-Gardno

{gallery}2013Piknik{/gallery}

25 października 2013 r. Dzień Seniora przygotowany przez KGW Gardnianki, sołtysa Tadeusza Fellerę, Radę Sołecką i radnego Tomasza Namiecińskiego.

{gallery}13DzienSeniora{/gallery}

20 grudnia 2013 r. Rozpoczęcie budowy drogi wewnętrznej przy blokach 31,33,35.

{gallery}14DrogaOsemki{/gallery}

07 czerwca 2014 r. Festyn "Pobaw się ze mną"

{gallery}2014Piknik{/gallery}

sierpień-wrzesień 2014 r. Budowa chodnika przy ul. Pyrzyckiej.

{gallery}14ChodnikPyrzycka{/gallery}

06 września 2014 r. Dzień Ziemniaka.

07 listopada 2014 r. Dzień Seniora.

{gallery}14DzienSeniora{/gallery}

30 kwietnia 2015 r. w Parku Przemysłowym w Gardnie uchwałą Rady Miejskiej w Gryfinie nadano nazwę ulicy **Innowacyjna**. Nadano również nazwy trzem ulicom w Gardnie: Ogrodowa, Kwiatowa i Wiśniowa.

{gallery}mapaulic{/gallery}

13 czerwca 2015 r. Festyn "Pobaw się ze mną".

{gallery}2015Piknik{/gallery}

07 listopada 2015 r. Dzień Seniora.

{gallery}15DzienSeniora{/gallery}

21 października 2016 r. Dzień Seniora.

{gallery}16DzienSeniora{/gallery}

14 września 2017 r. Dzień Ziemniaka.

{gallery}17DzienZiemniaka{/gallery}

13 października 2017 r. Dzień Seniora.

{gallery}17DzienSeniora{/gallery}

02 czerwca 2018 r. Dzień Dziecka

{gallery}18DzienDziecka{/gallery}

26 lipca 2018 r. uchwałą Rady Miejskiej w Gryfinie, rondo w Gardnie nosi nazwę "**rondo Stulecia Odzyskania Niepodległości**".

01 września 2018 r. Dzień Ziemniaka

{gallery}18DzienZiemniaka{/gallery}

19 października 2018 r. Dzień Seniora.